

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการซึ่งเป็นการพยายามในการหาความรู้เพื่อแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ ด้วยการนำความรู้ที่มีอยู่ไปใช้ปฏิบัติจริงในบริบทของพื้นที่ เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า ความรู้สามารถเกิดขึ้นจากความมุ่งมั่นร่วมใจที่จะปฏิบัติและเรียนรู้ร่วมกัน กระบวนการหาความรู้ใหม่ในลักษณะนี้ไม่จำเป็นจะต้องดำเนินการโดยผู้เชี่ยวชาญภายนอกเท่านั้น แต่สามารถสร้างกลไกเพื่อการสร้างความรู้ใหม่โดยผู้ปฏิบัติได้เอง

แบบการวิจัย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ ชาวบ้านบ้านปางหมู หมู่ ๑ และบ้านสบสอย ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอนที่มีอาชีพผลิตผลิตภัณฑ์จากถั่วลิสง ถั่วเหลือง น้ำมันงาและการเย็บปักชุดไต
2. กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จากผู้ที่เป็นสมาชิกของกลุ่มแม่บ้านที่เข้าร่วมโครงการบ้านปางหมูหมู่ ๑ และบ้านสบสอย แบ่งเป็น 4 กลุ่มอาชีพ คือ กลุ่มถั่วเน่าแค้น กลุ่มถั่วแปهل่อ-แปยี กลุ่มน้ำมันงา กลุ่มเย็บปักชุดไต รวมทั้งสิ้น 48 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม
โครงการอบรม และแบบสอบถาม

การสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์รายกลุ่มซึ่งคำถามในการสัมภาษณ์เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้
ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นอย่างมีอิสระ ซึ่งแนวคำถามเป็นการถามเกี่ยวกับการจัดทำบัญชี
ของกลุ่มแต่ละกลุ่ม ความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชีผลิตภัณฑ์ ความต้องการรูปแบบการทำบัญชี การ
ทำบัญชีครัวเรือนและความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

การสนทนากลุ่ม เป็นการให้สมาชิกกลุ่มระดมสมอง โดยที่ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามแล้วให้สมาชิกใน
กลุ่มแสดงความคิดเห็น จึงนำประเด็นที่ได้นำเสนอต่อสมาชิกกลุ่มอื่นๆ หัวข้อในการระดมสมองเช่น
ประโยชน์ของการบัญชี ปัญหาในการทำบัญชี แนวคิดและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

โครงการอบรม เป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการ การอบรมให้ความรู้ แก่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ บ้านปางหมู หมู่ ๑ และบ้านสบสอย ซึ่งมี 5 โครงการหลัก คือ

- โครงการศึกษาสำรวจข้อมูลการบัญชีการเงินและการรวมกลุ่มของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิต
ผลิตภัณฑ์จากถั่วลิสง ถั่วเหลืองและน้ำมันงาของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านปางหมู และ
บ้านสบสอย ต.ปางหมู อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน วันที่ 8 ตุลาคม 2551 – 28 กุมภาพันธ์ 2552
ณ บ้านปางหมู และบ้านสบสอย ต.ปางหมู อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน
- โครงการให้ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงแก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จาก
ถั่วลิสง ถั่วเหลืองและน้ำมันงา ชาวบ้านปางหมูและบ้านสบสอยวันที่ 19 มีนาคม 2552
ณ บ้านปางหมู ต.ปางหมู อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน
- โครงการศึกษาและพัฒนาการจัดทำบัญชีและการจัดการทางการเงินของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จากถั่วลิสง ถั่วเหลืองและน้ำมันงาของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านปางหมู และ
บ้านสบสอย ต.ปางหมู อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน วันที่ 30 มีนาคม - 30 พฤษภาคม 2552
ณ บ้านปางหมู และบ้านสบสอย ต.ปางหมู อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน

- โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการทำบัญชีครัวเรือนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จากถั่วลิสง ถั่วเหลืองและน้ำมันงาของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านปางหมู และบ้านสบสอย ต.ปางหมู อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอนวันที่ 6 พฤษภาคม 2552 ณ บ้านปางหมู และบ้านสบสอย ต.ปางหมู อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน
 - โครงการติดตามและประเมินผลการจัดทำบัญชีผลิตภัณฑ์และบัญชีครัวเรือน ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จากถั่วลิสง ถั่วเหลืองและน้ำมันงาของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านปางหมู และบ้านสบสอย ต.ปางหมู อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน ระหว่างวันที่ 1 – 30 มิถุนายน 2552 ณ บ้านปางหมู ต.ปางหมู อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน
- แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 หัวข้อใหญ่ๆ คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม การจัดทำบัญชีผลิตภัณฑ์ และการทำบัญชีครัวเรือน โดยยึดหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

แผนการดำเนินงานวิจัย

แผนการดำเนินงานมีกิจกรรมและระยะเวลาในการดำเนินงาน ดังตารางที่ 3.1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 แผนการดำเนินงานกิจกรรมและระยะเวลาในการดำเนินงาน

กิจกรรม	ระยะเวลา												
	พ.ศ. 2551					พ.ศ. 2552							
	คค	พย	ธค	มค	กพ	มีค	เม.ย	พค	มิ.ย	กค	สค	กย	ตค
1) ศึกษาสภาพ สักยภาพการทำบัญชี ผลิตภัณฑ์และบัญชีครัวเรือนของกลุ่ม แม่บ้านเกษตรกร	☒												
2) จัดเวทีชาวบ้าน เพื่อระดมความคิด เกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการ ในการทำบัญชีผลิตภัณฑ์และบัญชี ครัวเรือน		☒											
3) ศึกษา สังเกตการณ์ การทำบัญชี ของ กลุ่มแม่บ้าน		☒	☒										
4) พัฒนารูปแบบการทำบัญชีผลิตและ จำหน่ายผลิตภัณฑ์และบัญชีครัวเรือน			☒	☒									
5) จัดเวทีชาวบ้าน เพื่อทบทวนเกี่ยวกับ ความต้องการในการทำบัญชีผลิตภัณฑ์ และบัญชีครัวเรือน					☒								
6) ปรับปรุงพัฒนารูปแบบบัญชีผลิตภัณฑ์ และบัญชีครัวเรือน						☒							
7) ติดตามประเมินผลการดำเนินงานของ ทุกฝ่าย						☒	☒						
8) สังเคราะห์และถอดบทเรียนการดำเนิน โครงการ								☒	☒				
9) เผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยสู่ ท้องถิ่น										☒			
10) นำเสนอผลการดำเนินงานโครงการ											☒		
11) จัดทำรายงาน/บทเรียนผลการติดตาม ประเมินผลโครงการฉบับสมบูรณ์												☒	

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยมีวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นทำความเข้าใจสถานการณ์ หรือวิเคราะห์สถานการณ์ ขั้นดำเนินการ และขั้นประเมินผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ขั้นทำความเข้าใจในสถานการณ์หรือวิเคราะห์สถานการณ์ เป็นการทำความเข้าใจในสถานการณ์ ปัญหาและความต้องการของบุคคลและพื้นที่ดำเนินการศึกษา เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนา โดยที่ผู้วิจัยออกพบปะสมาชิกกลุ่มตามบ้านเพื่อศึกษาสถานการณ์ต่างๆ โดยเป็นการสนทนาแบบไม่เป็นทางการเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุดเพื่อนำไปวิเคราะห์สถานการณ์การดำเนินงานของสมาชิกแต่ละกลุ่ม

2. ขั้นดำเนินการ โดยขั้นนี้ได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ 3 ข้อ ดังนี้

2.1 ศึกษาการจัดทำบัญชีของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยมีการทวนโครงการมารองรับวัตถุประสงค์นี้ และมีกิจกรรมให้สมาชิกระดมสมอง การสนทนากลุ่มแล้วออกมานำเสนอหน้าเวทีประชาชน

2.2 พัฒนาการจัดทำบัญชีของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการโดยให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการทำบัญชีโดยเชิญวิทยากรจาก กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน มาให้ความรู้ การทำบัญชีครัวเรือน และวิทยากรจากธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย สาขาแม่ฮ่องสอน มาให้ความรู้ในการจัดทำบัญชีผลิตภัณฑ์และวิทยากรจากวิทยาลัยแม่ฮ่องสอน ให้ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนั้นยังให้นักศึกษาจากวิทยาลัยแม่ฮ่องสอนมาเป็นผู้ช่วยวิจัยโดยการตรวจการทำบัญชีของสมาชิกอีกด้วย

2.3 พัฒนาวิสาหกิจชุมชนภายใต้การพึ่งพาทรัพยากรภายในชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมที่จัดมีรูปแบบที่หลากหลายและจัดอย่างต่อเนื่องตามความพร้อมของกลุ่มเกษตรกร โดยนำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้สร้างสรรค์คุณค่าของสินค้าและบริการ พร้อมทั้งสร้างระบบบ่มเพาะวิสาหกิจกลุ่มเกษตรกรควบคู่กับการพัฒนาความรู้และทักษะ นักวิจัยมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาด้านบัญชีของวิสาหกิจชุมชน โดยได้จัดให้มีการอบรม แลกเปลี่ยน และ

พัฒนารูปแบบบัญชีซึ่งให้ได้มาเพื่อสมุดบัญชีของกลุ่มเกษตรกร และท้ายที่สุดมีการจัดกิจกรรมคือ การนำเสนอผลการดำเนินโครงการหลังจากที่ได้มีการดำเนินโครงการแล้วโดยมีการเชิญหน่วยงานต่างๆ ของจังหวัดมาจัดสัมมนาเช่น เกษตรจังหวัด เกษตรอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบลปางหมุ พัฒนาการจังหวัด เป็นต้น

3. ขึ้นประเมินผล มีการจัดกิจกรรมโดยการสนทนากลุ่มเพื่อนำเสนอผลของการทำบัญชีผลิตภัณฑ์และบัญชีครัวเรือนของแต่ละคน นำเสนอให้กับกลุ่ม จากนั้นตัวแทนกลุ่มนำเสนอประเด็นที่ได้หน้าเวทีประชาชน และกิจกรรมประกวดสมุดบัญชีดีเด่น โดยมีการให้รางวัลแก่ผู้ที่มีการทำสมุดบัญชีได้ถูกต้องและสม่ำเสมอ สุดท้ายจึงมีการเก็บข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลของวิจัยนี้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธีดังนี้

1. การสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์ทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่มแบบไม่เป็นทางการ เพื่อไม่ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่เกร็งและตอบคำถามได้จากความคิดเห็นจริงๆ โดยผู้วิจัยใช้เครื่องบันทึกเสียง (MP3)อัดเสียงการสนทนา จากนั้นจึงนำไปถอดเสียงแล้วนำมาสังเคราะห์
2. การสนทนากลุ่ม(Focus Group) การระดมสมอง เป็นการกิจกรรมที่ให้สมาชิกสนทนา อภิปรายระดมสมอง จากนั้นเขียนลงในกระดาษ แล้วนำเสนอต่อประชาคม
3. แบบสอบถาม เป็นการเก็บข้อมูลด้วยการเก็บแบบสอบถามโดยถามความพึงใจและความคิดเห็นทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการวิจัย